

Krav i forbindelse med utstedelse av attester, helseerklæringer o.l.

7 Attester/helseerklæringer o.l. til bruk i utlendingssaker

De generelle reglene og innholdsmessige kravene som er omtalt foran, vil gjelde på alle områder hvor helsepersonell utsteder attester/helseerklæringer⁴⁷.

I tillegg til de generelle innholdsmessige kravene, kan det enkelte område også nødvendiggjøre spesielle opplysninger for at attesten/helseerklæringen skal gi grunnlag for vurdering til det aktuelle formål. Nedenfor gjøres det rede for regelverket, samt de særlige innholdsmessige krav som stilles til attester/legeerklæringer til bruk i utlendingssaker. Det gis også en vurdering av om erklæringene bør utstedes av behandlende helsepersonell eller av sakkyndig.

7.1 Regelverket på området

Utlendinger som skal oppholde seg og/eller arbeide i Norge må i utgangspunktet ha tillatelse til det. Det er utlendingsloven⁴⁸ og forskriften⁴⁹ til denne som regulerer hvilke tillatelser som kan gis, samt de nærmere vilkårene for å innvilge tillatelser. Det forekommer ikke sjelden at det fremlegges helseerklæringer i utlendingssaker.

Det er nærmere bestemte vilkår for å gi asyl, og disse fremkommer av utlendingsloven § 17, jf. § 16, og flyktningkonvensjonen av 1951. Utlendingens helse vil normalt være irrelevant for de vurderingene som foretas her.

Der hvor helsen, og derved også helseerklæringer, likevel kan ha en viss betydning når det gjelder vurderingen av selve spørsmålet om asyl eller beskyttelse, er i forbindelse med skader som hevdes å stamme fra tortur. Her er det viktig at det gis en objektiv beskrivelse av skadene.

Hvis asylsøkeren ikke fyller vilkårene for asyl eller oppholdstillatelse av beskyttelsesgrunner, skal det i henhold til utlendingsloven § 15 annet ledd, vurderes om det bør gis oppholds- og arbeidstillatelse på humanitært grunnlag p.g.a. at det foreligger sterke menneskelige hensyn eller fordi søkeren har en særlig tilknytning til riket, jf. utlendingsloven § 8 annet ledd⁵⁰. Det er ved vurderingen av om det foreligger "sterke menneskelige hensyn", at helseproblemer, og altså helseerklæringer, kan være særlig relevant.

Det fremgår av utlendingsloven §§ 2 og 5, at innvandringspolitiske hensyn⁵¹ er

⁴⁷ Se kap. 1 og 2

⁴⁸ oppLov 24.06.1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her.

⁴⁹ Forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften).

⁵⁰ § 8 annet ledd gjelder for øvrig ikke bare i asylsaker, jf. utlendingsforskriften. § 21 femte ledd, så det som sies om denne bestemmelsen, vil stort sett også gjelde i øvrige sakstyper hvor helseproblemer anføres som grunnlag for oppholdstillatelse.

⁵¹ De hovedprinsipper for innvandringen som er godkjent av Stortinget.

sentrale både i forhold til vurderingen av om det foreligger sterke menneskelige hensyn og av om det i så fall skal innvilges tillatelse på dette grunnlaget. Bestemmelsen må ikke brukes på en slik måte at det fører til uthuling eller omgåelse av lovens øvrige bestemmelser. Det er for eksempel en egen bestemmelse i utlendingsforskriften § 5 annet ledd bokstav b, om at det kan gis oppholdstillatelse i inntil et år til utlendinger som har tilbud om medisinsk behandling ved behandling sinstitusjon i Norge, men hvor det er nærmere bestemte vilkår m.h.t. dokumentasjon på behandling og finansiering.

Gjennom praksis har det utkrystallisert seg visse krav til hvor alvorlig en lidelse i utgangspunktet må være for at det skal kunne bli snakk om å innvilge oppholdstillatelse på grunnlag av den. Når det gjelder fysiske lidelser må det normalt foreligge en akutt og livstruende lidelse. Når det gjelder psykiske lidelser er terskelen at det foreligger en alvorlig sinnslidelse⁵². Det at en lidelse oppfyller kravene m.h.t. alvorlighetsgrad, medfører likevel ikke alltid at oppholdstillatelse innvilges, idet det kan være andre forhold som taler mot dette. På den annen side vil helseproblemer som ikke når opp til ovennevnte terskel (akutt og livstruende fysisk lidelse/alvorlig sinnslidelse) likevel alltid tas med som momenter i helhetsvurderingen.

Etter utlendingsforskriften § 21 syvende ledd er det adgang til å begrense en tillatelse som er gitt i medhold av utlendingsloven § 8 annet ledd, når "behovet er midlertidig" eller "andre særlige grunner tilsier det". Begrensning kan særlig være aktuelt ved helseproblemer som fordrer at det raskt foretas et operativt inngrep, samtidig som det er nødvendig med oppfølging en periode etter inngrepet.

Helseanførsler kan også ha betydning ved vurderingen av saker som gjelder familiegjenforening, utvisning og visum.

7.2 Særlige innholdsmessige krav til attester/helseerklæringer i utlendingssaker som er under behandling

1) Følgende bør fremgå av attester/helseerklæringer i *alle utlendingssaker*:

- Hvem som er oppdragsgiver.
- Hvem som eventuelt henviste pasienten til behandling.
- Hva attesten/helseerklæringen skal benyttes til.
- Hvilket kjennskap helsepersonellet har til pasienten og hvordan/om identiteten er dokumentert.
- Når og hvor undersøkelsen(e) har foregått.
- Hvem som var til stede under undersøkelsen.
- Hvilke opplysninger som stammer fra pasienten selv og hvilke som kommer fra andre, med oppgitt kilde.
- Om det er benyttet tolk ved undersøkelsen, og i så fall hvem som har skaffet tolken til veie, om tolken er i familie med pasienten, eller om det er en helt uavhengig tolk.
- Beskrivelse av når helseproblemet/sykdommen begynte. Dets karakter, om det er livstruende og eventuelle andre konsekvenser for liv og helbred.

⁵² Jf. lov 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern (psykisk helsevernloven) § 3-3

- Hvilke undersøkelser som har vært gjort og hva slags behandling pasienten har fått av norsk helsevesen.
- Hva slags utredning, behandling og/eller oppfølging som er påkrevd, samt eventuelle konsekvenser av mangel på slike tiltak. Konsekvenser (for eksempel for transport innad i Norge, flyttinger, store forandringer i sosial situasjon) bør beskrives i et nøkternt språk.

2) I *asylsaker* kan pasienten opplyse at han/hun har vært utsatt for tortur eller har gjennomgått annen form for ekstrem belastning/traumatisering. I slike tilfeller bør følgende forhold belyses i attesten/helseerklæringen:

- Hvilket kjennskap helsepersonellet har til asylsaken som sådan. Det bør fremgå om pasientens asylforklaring har vært en nødvendig betingelse for diagnosen.
- Beskrivelse og tidfesting av hendelsene. Kilde for opplysningene oppgis.
- Beskrivelse av pasientens fysiske og/eller psykiske symptomer.
- Nøyaktig og systematisk beskrivelse av tegn til psykiske lidelser.
- Nøyaktig og systematisk beskrivelse av fysiske skader. Slike funn bør dokumenteres med fotografi, alternativt tegning/skisse.
- Vurdering av sammenhengen mellom traumene/plagene og de anførte overveldende/traumatiske hendelsene.

3) Attester/helseerklæringer skal *ikke* inneholde uttalelser om behandlingsmulighetene i hjemlandet eller om hva avgjørelsen i utlendingssaker bør bli.

7.3 Særlige innholdsmessige krav til attester/helseerklæringer for utlendinger som etter vedtak må forlate riket

Dersom en attest/helseerklæring skal benyttes for å begrunne utsatt iverksettelse av et vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, bør den inneholde:

- Årsaken til reiseudyktighet.
- Helsemessige konsekvenser av utreise *på det tidspunkt utlendingsmyndighetene har fastsatt.*
- Når utreise tidligst kan skje ut fra et helsemessig synspunkt.

7.4 Hvorvidt det i utlendingssaker er aktuelt med uttalelse fra andre enn behandlende helsepersonell

I utlendingssakene vil helseerklæringer normalt utstedes på oppdrag fra pasienten selv. Dersom utlendingsmyndighetene i en sak ser at den foreliggende informasjon ikke er tilstrekkelig utfyllende, eventuelt at informasjonen ikke er oppdatert, vil man, så sant helsespørsmålet kan ha avgjørende betydning for utfallet i saken, rette en henvendelse til pasienten eller vedkommendes advokat, om at ytterligere dokumentasjon bør fremskaffes. Et eventuelt oppdrag til helsepersonellet vil således

ikke komme fra utlendingsmyndighetene.

På nåværende tidspunkt anses det ikke som aktuelt å benytte særskilt oppnevnte sakkyndige til utstedelse av helseerklæringer i utlendingssaker.